

GYULAFEHÉRVÁRI HIRLAP

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt, félévre 2 frt negyedévre 1 frt Egyes számára 10 kr

Megjelenik minden héten egyszer: Csütörtökön.

Felolvasó szerkesztő és lapfőigazgató:

ISSEKUTZ JÁNOS.

Kiadó: Papp György, Gyulafehérvár

Szerkesztőség és kiadónivatal: Püsp. Lyc. nyomda
Gyulafehérvár.

Hirdetések díjszabály szerint.

Okos terv.

(Beküldetett.)

Életre való és hasznos tervnek a megvalósítására határozta el magát kereskedő és iparos társadalmunknak néhány előkelőbb tagja.

A terv az, hogy létesüljön városunkban egy nemcsak kizárólag kereskedők és iparosok, de tisztviselők számára is megfelelő kaszinó, hol a naponként teljesített különböző szolgálatok és társadalmak után pihenőt találjanak s hol kölcsönös érdekeik is akár üzleti, akár közművelődési szempontból istápolhatók legyenek.

Megérlelte e tervet a létesítés munkájára vállalkozókban az a körülmény, hogy városunkban nincs társadalmi élet. Itt minden család egy külön társadalom, minden állás egy külön tekintettel mérlegelt állapot. Szóval nincsen nálunk szimpátia, nincsen egyetértés, de különösen hiányzik a különböző társadalmi állású, különböző nemzetiségű polgárok között az egymással érintkezésnek alkalm.

Már pedig tudni való, hogy az érintkezésben rejlik a rokonszenv megnyilatkozása, az érintkezés által ismerik meg egymást kellőképpen az emberek s az érintkezéssel tanulják meg tisztelni mindazon érdekeket, melyeknek közös erővel való istápolása az egyest úgy mint az összezt a boldogulás állapotába juttathatja.

Van ugyan nálunk kaszinó, s ennek tényleg polgári jelleget is adtak a megteremtői annak idején, — de e kört a kereskedő és iparos osztálybeliek nem látogatják. Sőt tisztviselők sem

sokan tagjai e körnek, s így el nem vitázható szükségét látjuk annak, hogy létesüljön városunkban egy oly összejövetei központ, hol az egymással sem társadalmi állás, sem ipari foglalkozás és sem nemzetiségi különbözőség tekintetében nem ellenkező elemek feszélytelenül találkozzanak.

Az intelligencia elég nagy számú képviselője lakik e város falai között, de egyetértést, a társadalmi — tehát a közügyek iránti érdeklődést részükről, illetve köztük tapasztalni nem lehet. Abban nyilvánul egész létezésük, hogy néha-napján rendeznek ugyan valamit, de abban csakis néhány család szerepel, a nagy közönség nem vesz tudomást működésükről s így a pártfogásukba vett ügy mindig dugába dől.

Nem tudjuk az okát a széthúzásnak, de lépés-nyomon tapasztalható, hogy sikertelen minden vállalkozás, mely az intelligencia részéről kezdeményeztetik.

Kell tehát, feltétlenül szükséges a polgári osztály számára egy kaszinó, hogy e helyen egymással érintkezvén, alakítsa át, adjon más formát a társadalmi életnek, hozza közelebb egymáshoz legalább az egy branchesbelieket. Ennek a valóban polgári kaszinónak volna feladata a polgárság között is fennálló hideg közönyt meleg baráti viszonyná változtatni.

Ettől várnók úgy a helyi kereskedelem, mint a helyi ipar fellendítését is, mert e kaszinó tagjai könnyen határozhatnának a felett, vajjon miképpen volna méltóképen megtorolható az a mindjobban elharapodzó szokás, hogy a helyi piacot

csak a legszükségesebb esetekben veszi igénybe a közönség egy igen tekintélyes számú fele, az ipart pedig határozottan csak a foldozásra utalja.

De ki tudná hirtelenében elősorolni mindazon előnyöket, melyek a tervbe vett polgári kaszinó létesülése esetén a régóta nélkülözött kellemes társadalmi életre minden bizonynyal hármozlnának?

Nincs kétségünk benne, hogy a kaszinó legelőször is a most hiábakeresett s csakis a korcsma légkörében feltalálható bizalmas baráti kör lenne, másodsor pedig és legfőképpen a kereskedők és iparosok között most csak szerényen meghuzalkodó, de tehetséges polgárok érvényesülésének tere lenne.

E kaszinó létrejövele esetén nem botorkálna tovább is sötétségben a városi polgárság, mely eddig a közügyek intézéséről vajmi csekély tudomással bírt, de tudna módot találni reá, hogy az egyes elintézendő ügyekről idejekorán értesüljön s hogy a saját véleményének kellő figyelemreméltatását követelje.

Szóval a tervezett kaszinóra hivatás vár; fontos nagy hivatás, mely egész városunk előhaladását, régi dicsőségének újra való megteremtését biztosítaná.

Üdvözljük a szép eszmét s óhajtjuk, hogy megvalósítása városunkban az új század első esztendejének egyik legsürgősebb alkotni valói közé soroztassék.

x—y. *)

*) Nem mindenben osztjuk cikkíró véleményét. A fenn álló polgári kaszinó tárt karokkal fogad minden tisztességes polgárt, ki ebbeli szándékát vele közli. Őt tagjaként tiszteli s neki a legbarátságosabb otthona kíván lenni. Részükről tehát semmi okot nem látunk fenforogni az itt említett kaszinó létrejövételére nézve. — Különbben bevárjuk, vajjon nem-e halva született eszme ez is? . . . Szerk.

T Á R C Z A

A métermérték jubileuma.

1798-ban történt, hogy Párisban számos nehézség között törvényjavaslatot dolgoztak ki az egységes hossz- és tömérték bevezetéséről. A javaslat szerint az equator és az északi sark között lévő földnegyed hosszúságának tizmilliomodik része adná meg a normál mértéket, míg a törvényhozó testület a másodperces inga hosszúsága mellett nyilatkozott. Ez volt az oka annak, hogy csak a VIII. év Frimaire 19-én (1799. dec. 10.) hozták meg a törvényt, mely a földkerületből evont új mérték használatát szentesítette. Mindenesetre nem lehetett teljesen befejezetteknek tekinteni a normáldimensionának alapjául szolgáló nagyság fölött való vizsgálatokat; mindazonáltal az „irányadó” hosszúság után oly általános volt az óhaj, hogy elhaták, miszerint az eddig elért eredményt veszük alapul. Lényeghaladás volt ez és az eredmény egyenlő mértékben szolgált ugy a tudomány, mint a gyakorlat javára. Meggyőződünk erről, ha csak egy pillantást vetünk az eddig használatos mértékekre.

A legrégibb időben a hossz- és tömértékeknek az emberi test viszonyait vették alapul, tehát a láb és a kar hosszúságát, a test nagyságát (ül=kiterjesztett karok egészen az ujjhegyekig), a kéz és ujjak szélességét stb. Továbbá alkalmazták a mérésnél általánosan használt és kéznél levő tárgyakat pl. árpaszemet, datolyát, teveszört stb. A régi népek mértékrendszere a chaldeusoktól, és nem az egyiptomiaktól származott, mint azt nem rég kimutatták. Régebben ugyanis az a nézet uralkodott, hogy az egyiptusi hossz- és tömérték azokon a földméréseken alapszik, a melyeket Eratosthenes Siene és Alexandria között eszközölt, mely nézetet ujabbban tart-

hatatlannak nyilvánítottak. Ellenkezőleg a Nilus völgyének lakói is, a kiknek számos és nehézkes vízi és köépitményeihez, valamint a Nilus kiáradása folytán előtört telkek évenként való új felméréséhez pontos mértékre volt szükségük, ezt részben a chaldeusoktól vették át, részben az emberi tagok nagyságából vezették le. A chaldeusok szent rőfje nilusi rőffé lett, a férfinak nagysága adta az Orgyie-t (1.85 m.), negyedrésze rőf, hatodrésze láb volt. Kisebb mértékek voltak a kéz és az ujjak szélessége. A nád hosszúságából származtatták a rudat, ez ismét 10 egyiptomi lábból állott. Hatvan rud egy stadiumot tett ki; oly hossz- és tömérték, melyet a zsidók is használtak és a Szentírás is említi. Egyiptomból a naturalisztikus és matematikus tudományokkal együtt a mérték is átszármazott Göröghonba és innen fél ezred év múltán Rómába. Egy görög stádiumban 600 láb volt, tehát éppen annyi, mint Egyiptomban. A görögök stádiuma különbben igen bizonytalan hosszúságú volt. Az olympusi stádium a földrajzi mértékeknél körülbelül egynegyedét tette ki.

A rómaiaknak, mielőtt a görög befolyás alá kerültek, saját mértékeik voltak, a melyekkel látszólag pontosabban bántak, mint a könyvelő görögök. Legalább a fenmaradt mértékek egész egy-tized mu.-ig egyeznek meg egymással. Az eredeti mértéket az állami épületekbe bevészték és mindenkinek tájékoztatást nyújtottak. A legkisebb római hosszúság a digitus (1.85 cm.) volt. A római mérték 1478 m. Egy római napi ut 1875 ilyen mérföldből állott.

Finomabb mértékeik voltak az araboknak. A legkisebb a teveszörnek szélessége volt, mi körülbelül fél milliméternek felelt meg; egy másik az árpaszem, egy harmadik 6 árpaszem szélessége volt. A híres fekete rőt, melyet a kalifák méréséhez használtak, 27-szer oly széles volt, mint 6 árpaszem. (0.51 m.) Az arabok azonkívül az egyiptomi mértékeket is használták, miután forgalmuk a Nilus völgyén túl is kiterjedt.

Nemkevesebb primitívek voltak az európaiak mértékei. A legkisebb államok legalább mértékeikben akartak önállóak lenni. A fejedelmek sokszor önkényi intézkedéseikkel nagy zavarnak voltak okozói. A mérésnek bizonytalanok, megbízhatatlanok voltak és számos csalásra adtak alkalmat. Mégis 2000 esztendeig meglegedtek velük. Csak a 18. század hozott változást. A nyomda feltalálása és a forgalomnak, internacionális volta folytán ugy a tudósoknak, mint a kereskedőknek igen nehéz dolguk volt, midőn minden mértéket többszörösen át kellett számolniok és még akkor sem jutottak teljesen biztos eredményhez. Az óhaj, mindinkább erősebb lett egy tudományos alapokon nyugvó mérték után.

1672-ben Huggens híres fizikus azt az indítványt tette, hogy mértékegységül a másodínga hosszúságát vegyék. Weidler (1727), Bouguer (1747), Böhm (1771) és Herchel szintén előálltak különféle proposíciókkal, de egyik sem talált általános tetszésre. Az új mértéknek olyannak kellene lennie, mely változhatatlan és a föld összes népeinek érdekeltségét felkeltse.

Franciaország az érdem, hogy a kívánalmaknak megfelelő mértékkel ajándékozta meg a világot. Monton Gábor nagyszerű eszméjéből indultak ki. Ez a csillagász már 1670-ben javasolta, hogy normalhossznak az egy pe cü délkör hosszát vegyék Milliare név alatt és ezt tizedesen osszák fel. Eddig ugyanis az épp oly kényelmetlen, mint egytized egy negyed, egytized, egytized, stb. osztás volt használatban, míg pl. az anyira kigunyolt kínaiak és japánok már régóta a tizes osztást alkalmazták. 1790-ben Talleyrand a nemzeti gyűlésben mértékegység megállapítását célzó indítványt tett általános tetszés közepette. A legnevezesebb mérnökök és fizikusokból bizottság alakult azzal a feladattal, hogy a Dünkirchea és Barcelona között lévő vonalrész a legpontosabban mérjék föl. 1792-ben fogtak a munkához, amelyet később egészen Formentera szigetéig terjesztet-

Ujdonságok.

Gyulafehérvárt, 1900. február 1.

— **Tisztújítási közgyűlés.** A helybeli izr. hitközség múlt vasárnap tartotta tisztújítási közgyűlését. A hitközség eddigi elnöke bervei Jónás Adolf és alelnöke Deutsch Lázár leköszönvén; elnöknek városunk érdemes főorvosa dr. Náthán Bernáth és alelnöknek Deutsch Adolf nagykereskedő egyhangulag és lelkesedéssel választották meg. Tőlük várja a közgyűlés a hitközség összes intézeteinek teljes rekonstrukcióját és a ki a megválasztott elnökök energiáját, igazságszeretetét és részrehajlatlanságát ismeri — nagy művek sikerében nem is kételkedik. Bervei Jónás Adolf, ki 15 éven át vezette a hitközséget, tevékenységének elismerésül örökös tiszteletbeli elnöknek kiáltott ki. Részünkről is szívből gratulálunk egy a választóknak, valamint a megválasztottaknak — az Isten áldása kísérje tetteiket! Mi érdeklődéssel kísérjük majd izr. polgártársaink haladását és örömmel konstatáljuk lépésről lépésre rekonstruáló munkáját.

— **Polónyi Gyula** m. kir. posta és távirat felügyelő úr f. év és hó 26-án ünnepelte szolgálatának negyedszázados évfordulóját. A derék felügyelő bár első sorban a vezetése alatt álló hivatalban működő tisztikar részéről részesült a legmelegebb tiszteletnyilvánításban, de a város polgársága is igyekezett leróni tiszteletét a jubiláló felügyelő iránt, ki a postaszolgálatot városunkban nemcsak a legnagyobb megelégedésre teljesíti, de legfőbbképpen a kereskedelem érdekeit a gyors és hibátlan működéssel valóban bármely nagy város igényeinek megfelelően mindig híven szolgálja. A polgárság tüntető nagy számban vett részt a felügyelő úr tiszteletére rendezett társas vacsorán, de ezt megelőzőleg a becsülettel és ritka ügyszeretettel eltöltött negyedszázados évforduló napján otthonában is felkereste küldöttség által a rokonszenves hivatal főnököt és neki elismerését, tiszteletét és őszinte ragaszkodását fejezte ki. A banketten közel másfélszázan vettek részt. Ott láttuk társadalmunk előkelőségeit teljes számban. Nem hiányzott ott senki, ki csak bármily csekély mérvben is igényli a postaszolgálatot és annak eléggé nem dicsérhető előnyeit tapasztalja. Az első pohárköszöntőt városunk érdemes polgármestere, nagyságos Novák Ferencz úr, kir. tanácsos, a vaskoronarend

tek ki. Egy 12'22'13" hosszúságú ívet találtak, a melyből megkapták a délkör hosszúságát. A földnegyednek tizmilliomodik részét normalmértéknek nyilvánították és méternek (a görög metronból = mérő) nevezték el. Az osztást a tizedes rendszer alapján eszközölték. A mérter rendszert elfogadta Olaszország (1803), Hollandia, Belgium (1821), Görögország (1836), Spanyolország (1859), Németország (1872), Osztrák-Magyar monarchia (1876), Oroszország és Anglia kivételével most már egész Európa, Mexiko, a legtöbb délamerikai állam, ázsiai Törökország stb. használja a méterrendszert.

Bessel német csillagász és fizikus nemsokára az új mérték megállapítása után kimutatta, hogy az akkori mérések nem voltak egészen pontosak, tehát a méter-mérték tulajdonképpen hamis. Azt találta ugyanis, hogy a földnegyed nem 10 millió, hanem 10,000,856 méter nagy, tehát a francia tudósok 856 méterrel tévedtek. A franczi akadémia azonban most már nem akart a dologon változtatni és az eddigi méter fentartást bátorozta el.

1785 máj. 20. Párisban a legtöbb állam képviselőiből álló u. n. méterkonferencia ülésezett, mely a méterrendszer általános elfogadását nagy mértékben elősegítette. Ennek alapján létesült Párisban a „Bureau international des poids et mesures“, melynek feladata a minta méter és a minta kilogramm elkészítése. El is készítették az említett konferencián a minta-métert oly fémekből, a melyek a levegő befolyásának legjobban ellenállóak, t. i. pletina, osmium és irídiumból. A nevezett intézetben gondosan elzárt helyiségben fekszik a világ minta-métere, melyet csak időnkint tekintenek meg az államok mértékhitelítő intézeteinek képviselői, hogy országuk méteréte világ minta-méterével hasonlítsák össze. Legmezeibben az óvintézkedések között veszik ki az az értékes darabot, hogy komplikált eszközök segítségével állapítsák meg a legpontosabban, vajjon a más országok méterei az eredetivel megegyeznek-e vagy sem? Azután ismét éveken át nyugszik a minta-méter. Ily módon a mértekegységnek hiba nem eshetik.

Mily fontos, nemcsak az internacionális és az intern üzleti forgalomra, hanem a tudományos kutatásokra és mérésekre nézve is a méterrendszer, a tapasztalás már régen beigazolta.

lovagja tartotta, elismervén a bokros érdemeiket, mik a felügyelő úr soha nem lankadó buzgalma révén osztályrészeül jutottak. A második felszólaló maga a jubiláns felügyelő volt, ki mélyen meghatva fejezte ki köszönetét a valóban ritka szép óvációért. Beszédében fogadta, hogy a posta és távirat szolgálat további tökéletesítését legohajtottabb feladatai közé sorolja. Utána nagytiszteletű Dr. Elekes Viktor gyulafehérvári ev. ref. főesperes tartott egy magasan szárnyaló, szónoki hévvel elmondott gyönyörű beszédet, mely általános igazságainál fogva nagy hatást keltett a néma figyelemmel hallgató társaságban. Az ünnepelt férfinhoz számosan intéztek üdvözlő táviratokat is, melyek szintén köztudomásra hozattak a kedélyesen töltött vacsora alatt. Dicséretet érdemelnek a Lassner-testvérek, kik a nagyszámú vendégséget kiváló figyelmességükkel minden tekintetben kielégítették. A legnagyobb érdem az est sikerében különben Borbás Károly posta és távirat tiszt úré, ki kartársainak buzgó támogatásával rendkívül nagy tevékenységet fejtett ki, hogy az ünnepély méltó legyen az ünnepelthez.

— **A vörös kereszt egyesület** jövő keddi — február 6-iki — estélyére újból felhívjuk a t. közönség figyelmét. Az előadásra kerülő két kitűnő vigjáték s az ebben szereplő műkedvelő hölgyek és urak játéka valóban élvezetesnek ígérkezik. Minapi tudósításunk annyiban hiányos volt, a mennyiben a szereplők közül Cserba Béla úr neve tévedésből kimaradt, pedig Cserba úr két szerepet is vállalt s az egyik darabban, a „Virágfakadás“-ban a férfi főszerepet fogja játszani. A többi szerepeket Ujvárossy, Rayda és Schott úrak, továbbá Dr. Ligeti Lajos és Szentmiklóssy Gyula úr játsszák kitűnő partnereikkel: Novák Margit, Szentgyörgyi Kamilla, Cserba Leona, Issekutz Nina és Cserba Gizi kisasszonyokkal. A két darab között Jakabfy Bea k. a. czimbalmozik. A részletes műsrot és színlapot a választmány szétküldözgeti, — s az estélyen is kapható lesz. Felülfizetéseket köszönettel vesz és nyugtáz az egyl. választmány.

— **Dembiczky Jaxa — örült.** A Balázs Antal közlegény főnkretevőjét, Dembiczy Jaxa főhadnagyot — mint a Pesti Hírlap tudósítója közli — örültnek nyilvánították s így, mint beszámíthatatlan ember, elkerüli a büntetést. — Balázs Antalnak, a megvagdalt székely katonának az állapota még mindig nagyon aggasztó. Sok idő fog eltelni, míg valahogy magához térhet. Főnkretevője addig valószínűleg normalis állapotú lesz megint, lekaszabol még egy néhány ártatlan embert. Elmegy azután bálba, ott kitánczolja majd az emberirtás izgalmait, leül s bort iszik s bruderre hívja fel a pelyhedző állú, első ízben báloló szeplőtelen ifjút s talán még csókra is nyujta a lovagiasság és katonai erények magasztalásában ki nem fáradó beszédes ajkait. Szóval úgy fog tenni ismét, mintha csakugyan örült volna. — Oh bölcssek ti, kik az emberi ész állapotát nem tudjátok addig megállapítani, míg a betegség oly fokra nem hág, hogy annak cselekedetei ártatlanságokat döntsenek örökös nyomorékságba. Száradjon a ti lelketekre minden ilyen örülttől kiontott vérnek égető cseppje.

— **Vörös-kereszt egyesület II. (fűlér) estélyének műsora:** 1. *Katonáson*, vigjáték 1 felv. írta Andreánszky Jenő. Személyek: Gárdai Albert nyug. huszárőrnagy Dr. Ligeti ur. Jolán özv. Berendy Gyuláné, Olga unokahuga Cserba Leona k. a., Issekutz Nina k. a., Lengyel Emil min. titkár Schott úr, Huszár Elemér hirlapíró Szentmiklóssy úr, Gyuri inas Gárdonyinál Cserba úr. Idő: jelenkor. Hely: Gárdonyi lakása. 2. *Magyar népdalok* czimbalmon előadja Jakabfy Bea k. a. 3. *Virágfakadás*, vigjáték 1 felv. írta Murai Károly. Személyek: Kovács Péter Ujvárossy úr, Mártha neje Szentgyörgyi Kamilla k. a., Nelli unokahuga Novák Margit k. a., Ödön unokaöcse Rayda úr, Laczi Cserba úr, Kati Cserba Gizi k. a. Történik egy vidéki városban. Idő: jelenkor.

— **Földrengés Aradon** (Rémület az éjszakában.) A vasárnapra virradó éjszaka nagyon kinos volt igen sokakra nézve Aradon és Aradmegyében s olyik emberre pedig örökre feledhetetlen a kiállott halálfélelmek miatt. Aradon és a közel vidéken erős földrengés, volt ez éjszakán. Három olyan hatalmas lökésben nyilvánított meg a földrengés, hogy akik csak nagyon mélyen nem aludtak, ijedten retentek fel álmaikból.

Éjszaka fél három órakor volt első ízben érezhető a földrengés. Az első leghatározottabb lökést két gyengébb követte. Leghamarabb természetesen azok vehették észre, akik még fenn voltak, így a vasárnapra napra tekintettel a kávéházi vendégek, akik között valóságos pánik ütött ki a kávéházakban. Különösen az emeletlakók érezték a földrengést. Sokak még most is nagy rémülettel beszélnek a tapasztaltakról. A házak meginogtak, az ablakok kísértetiesen zörögtek s az asztalon, szekrényekben tánczoltak az üvegek, poharak. Természetesen, hogy az álmukból felriadt emberek ijedten ugrottak ki az ágyból egész éjszakán keresztül nem tudták többé lehunyni a szemüket. Egyik aradi orvos egész családját felöltöztette a földrengés első megnyilatkozása után s felmentükben az utcára mentek sétálni, hol az esetleges veszedelem ellen, úgy gondolták, jobban védhetik magukat. Szűcs Károly toronyór épen az ablakon tekintett ki, mikor a földrengés megújult s odaesapta az üvegablakhoz. A földrengés, — egyetlen balesettől eltekintve, — semmi komolyabb szerencsétlenséget nem okozott. A házakban sehol talpedés nem történt, még csak bezuott ablakablakról sem szólt a krónika. Egyetlen áldozata van a földrengésnek csupán. Nikita Emma tisztviselő Rákóczy-utca 5. számú lakásán a földrengésre ijedten ugrott ki az ágyából s eközben nekivágódott a szobáját egy másik teremtel elkülönítő üvegfalhoz, mely betört és Nikita Emma oly szerencsétlenül sértette meg magát, hogy most súlyos betegen fekszik lakásán. Karján, arcán három helyen sebesült meg. Egyik sebe tizenegy centiméter hosszú, a másik kilenc centiméter hosszúságú, míg a harmadik lényegesen nagyobb sértés. Mindenik sebe egy centiméter mélységű s az orvos véleménye szerint husz nap múlva foggyógyulni. Erőkezéskor tünete volt a földrengésnek, hogy vasárnap este a barométer jelzője hirtelen óriási módon esett. Ez többeknek feltűnt, arra versze senki se gondolt, hogy az közeli földrengéssel van kapcsolatban. Az éjjel pedig heves szélvihar volt, metsző hideggel; az égbolt csillogtalan, borús volt. Azokon kívül, a melyek felsorolva lettek, jelentősebb eseménye nincs a vasárnap éjszakai földrengésnek. Épületek rongálódásáról se érkezett jelentés a hivatalokhoz. A vidékről csak annyit jelentenek, hogy azon éjjel ők is érezték a földrengést, de komolyabb bajt sehol sem okozott. A földrengés mégis nagyobb területre terjeszkedett. Temesvárott, a mint onnan táviratozták, hétfőn hajnalban szintén erős földrengés volt, négy lökessel. A földrengés nagyobb bajokat nem okozott.

— **Magyarország népesedése.** Hivatalos statisztikai adatok szerint november hó népesedéséről a következőket közöljük: A magyar korona országában élve született 59.013 gyermek, halva 1259. Hét évnél fiatalabb korban 17.598-an, hét évnél idősebb korban 19.865-en haltak el, úgy, hogy a halálozások összes száma 37.463, a népesség természetes szaporodása tehát 21.550. (A közötti számokból Horvát-Szlavonországra 7277 élve, 156 halva születés, 2322 hét éven aluli, 2484 hét éven felüli halálozás és 2471 főnyi szaporodás esik. Csúpan a tulajdonképeni Magyarország népesedését tekintve, az 1899 év november havában a népszaporodás 4500-al több, mint az előző év ugyan ezen hónapjában; közel 3000-el több a születés s több mint másfél ezerrel kevesebb a halálozás. Ha pedig a lefolyt év első tizenegy hónapjának népesedését hasonlítjuk össze az 1898. év ugyanezen időszakának népesedésével, az 1899. évi szaporodás 29.000-el haladja meg az 1898. évi szaporodást. A születések aránya legmagasabb volt a Tiszán túl, legalacsonyabb Erdélyben. A megyék közül Trencséné az első, míg az utolsó helyet Krassó-Szörény foglalja el. Városi törvényhatóságaink közül a születések számarányát tekintetben Fiume áll az első helyen, az utolsón Komárom. A halandóság legnagyobb volt a Tisza-Maros szögén, legkisebb a Dunán túl. Az egyes megyék közül Szabolcs mutatja a legkedvezőtlenebb, Kis-Küküllő a legkedvezőbb arányszámot.

— **Megdrágul a cigaretták.** Európa összes klubjai, kávéházai, dohányzósobái egy fájdalmas bírdzól végig: aligha meg nem drágul az egyiptomi cigaretták. Ez az év egyáltalán aggasztónak ígérkezik a kártya árát már legközelebb fölemelik, a kávék élénken foglalkoznak azzal a tervvel, hogy a kapucziert drágábban adják, most meg az egyiptomi cigaretták fenyegető áremelkedéséről hoz hírt a közömbös táviró. Mi lesz a klubokkal és kávéházakkal, ha ez így foly,

tatódik tovább? És mi lesz velünk, békés polgárokkal, a kik ebédutánonként eddig egyintomi cigarettát szívtunk a párolgó feketekávé mellett miközben vidáman sütvített a levegőben a kontra, rekontra és a belakassza? Ez a rendes napi pasziónk már a közel jövőben lényeges akadályokba fog ütközni, mert a legkevesebb polgár engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy a kávéért, a cigarettáért és a kártyáért többet fizessen mint a menüit eddigelé fizetett. A cigarettaválságnak egyébként az az oka, hogy a hat legnagyobb kairói gyárban a munkások között kitört a sztrájk. Ha a békesség hamarosan helyre nem áll, s a kairói dohánygyárak személyzete meg nem könyörül a dohányzó emberiségnek: akkor a jövő hetekben már csak a novellahősök lesznek abban a helyzetben, hogy „az illatos egyiptomi cigarettából bodor füstmacskákat bocsássanak a levegőbe.” Az eleven férfiak csupán a hölgy cigaretták füstmacskáit mellett szöhetnek ábrándos terveiket.

— **Mesterséges lélekzés.** Új módját találta fel Laborde párisi orvos a lélekzés megindítására, ezzel az áthalottak felélesztésére. A mesterséges lélekzés megindítására eddigelé vagy a karok fölrántása és hirtelen visszatartása a mellkasra, vagy a rekesztő izom és tüdők hirtelen és ritmikus föltozása volt divatban, míg Laborde most azt ajánlja, hogy a nyelvet fogjuk meg száraz kendővel s húzzuk előre és toljuk vissza ritmikusán, s mivel a gégefődő utján sikertült lélekzést megindítani. Ő maga többször alkalmazta ezt a módszert és gyakran látott jó eredményt igen kétségbeesett helyzetekben is.

— **Képes levelezőlap láz.** Nemcsak a német császár, a magyar kereskedelmi miniszter is talált elmesélő módokat a magyar gyártásu képes levelezőlapok terjesztésére. A német császár tudvalevően, mikor ez évet a huszadik század első esztendejének proklamálta, ama reményének adott kifejezést, hogy ez alkalomra egészen újfajtájú képes levelezőlapokat fognak Németországban készíteni; a magyar kereskedelmi miniszter pedig elfogadott egy különös tervet, mely éppen különösségénél fogva bizonyára még jobban föllendíti majd a képeslevelezőlap sportot, csak hogy a magyar ipar javára. Egy vállalkozó ugyanis azzal a kéréssel fordult a fővárosi tanácshoz, hogy a Vigadó nagytermében postaszekrényt állíthasson fel. A kérés nem ok nélkül látszik furcsának. Elvégre bálteremben nem levelet szokás írni, hanem táncolni. De a képes levelezőlap — az más. A miniszter engedelméhez az a rendelet járul, hogy ebből a postaszekrényből csak azokat a képes levelezőlapokat fogják továbbítani, a melyek itthon Magyarországon készültek. A miniszter ugyanis kötelességére tette a vállalkozónak, hogy a millenium idejéből megmaradt képes levelezőlapokat lehetősen terjelessze. — A képes levelezőlap sportjának egy másik megnyilatkozásáról is kapunk hírt. A legszenvedélyesebb gyűjtők most klubot készítenek alakítani és nemzetközi képes levelezőlap kiállítását is akarnak rendezni Budapesten.

— **Házánk fejlődése** függ a magyar ipar támogatásától. Mindenki használja tehát fogainak tisztítására, szájának frissítésére a Thymol fogerómet, mely világhírű magyar gyártmány a legkellemesebb fogtisztoszer, fehéríti és konserválja a fogakat. Felülmúlja az összes ily készítményeket, igen olcsó, üdít és mindig friss. 1 tubus 3 korona bérmentve. Egyedüli készítő és főszékhely: Schwartz illatszert gyára, hygien, kosmet, laboratorium Budapest, Damjanich-utca 28.

— **A tanfelügyelők házassága.** Messziről szinte komikusnak látszik az, hogy a miniszter külön rendeletet kénytelen kiadni a tanfelügyelők házasságára vonatkozólag. Pedig, hogy kénytelen volt vele, mutatja a praktikus élet, a mely számos alkalommal dobott megoldatlan rébuszokat a miniszter elé. A tanfelügyelőkkel sokszor megtörtént, hogy tanítónőket vettek feleségül. Ez még nem lett volna baj, s csak akkor vált kellemetlenné, a mikor a tanfelügyelőné a férje kerületében tanított. Wlassics miniszter most egy tolvonással végét szakította ennek a furesa helyzetnek s elrendelte, hogy a tanfelügyelők feleségei nem tartathatják meg tanítónői állásukat férjük kerületében. Hogy az illető nagyságos asszonyoknak tetszik-e majd ez a rendelet, az kérdés. De hogy a becsületes ellenőrzés szempontjából szükség volt rá, annyi bizonyos.

— **A világ legnagyobb embere** Mr. Wilkeus a neve a világ legnagyobb emberének, a ki két méter és harminczhét centiméter magas. Kansából került Berlinbe, a hol most Virechow tanár a patológiai muzeumban bemutatta őt hallgatóinak. Az óriás ugyan is orvosi tanácsért ment, hozzá mert Amerikában azt bízták el vele az orvosok, hogy koponya-csontjai még mindig nőnek s így össze fogják nyomni az agyvelőjét. Virechow tanár megnyugtatta az óriást, hogy most már egyetlen csontja sem fog tovább nőni.

Nyílttér.)*

Selyem-damaszt-ruha 9 frttól feljebb — 12 méter! póstabér és vámmentesen szállítva? Minták póstatordultával küldetnek; nemkülönben fekete, fehér és színes „Henneberg-selyem“ 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint. **Henneberg G. selyemgyáros** cs. és kir. udvari-szállító **Zürichben.**

Sz. 772—1899 végreh.

Arverési hirdetmény.

Alólikt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. tcz. 102. §. értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. járásbírószág 1899 V. 995/1 számú kiküldött végzése által gyulafehérvári dr. Mayer Ödön ügyvéd által képviselt alvinczi Glück Samuel végrehajtató javára kutfalvi Biszka József ellen 273 frt 88 kr. tőke, és egyéb törvényes járulékaik követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bírósággal IX/7—899 lefoglalt és 456 fitra becsült 2 fehér szőrű 4—4 évben járó ökörtülok, 2 sveiczer fajta 7—7 hónapos ökorborjú, 1 vasalt használt ökor szekér, 100 litervéka tiszta őszi búza, 12,000 drb. égetett téglá, 1 vaseke taligával és 7 drb 7—8 hetűs malaczból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek az V. 995/3—1899 sz. kiküldött rendelő végzés folytán helyszintén vagyis Kutfalva községében alperes Biszka József lakása előtt leendő eszközésére **1900-ik év február hó 19-ik napjának** délelőtti 11 órája újból határidőül kintüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatauk meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólikt kiküldöttnél vagy írásban beadni vagy pedig szóval bejelenteni, mivel különben joguk nem fog tekintetbe vétetni.

A törvényes határidő ezen hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítatik.

Az elárverezendő ingóságok vételára 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Gyula-Fehérvárt 1900-ik év január hó 26. napján. C s i a L á z á r kir. bírósági végrehajtó.

Sz. 3588—1899 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. járásbírószág mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Szász Niehie tóbáti lakos végrehajtatonak Muntján Mária szül. Mantján végrehajtást szenvedő ellen 148 frt 75 kr. s jár. iránti végrehajtásos ügyében a toháti 91 számú tkjvben foglalt A + 1 rsz. 262, 263 hrszámú ingatlanára 238 frt, A + 2 r. 550 hrsz. 8 frt, A + 3 rsz. 671 hrszám ingatlanra

174 frt, A + 6 r. s a 344 számú tkjvben bejegyzett 1688/508053 adrsz. legelő illetményre 75 frt megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok **1900 évi márczius hó 23-án d. e. 10 órakor** Tóbát községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is elfognak adadni.

Arverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. tcz. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez etenni, avagy az 1881 évi LX. tcz. 170 §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbírószág telekkönyvi kiadóhivatala.

Balázsfalván 1899 évi december hó 21-én.

H a u b e n s i l d K á r o l y, kir. tkvi kiadó.

Sz. 5750—1899 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A gyulafehérvári kir. törvényszék mint telekkvi hatóság közhírré teszi, hogy Barna Dumitru végrehajtatonak Sztáncs Veronika végrehajtást szenvedő ellen 128 frt tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében a drassói 173 sztkjvben A + 21 rdsz. és 24 rdsz. 7/8-ad része, a 383 sztkjvben A + 1. 2 rdsz. 7/8-ad része, a 285 sztkjvben A + 1 rdszám alatti ingatlan 7/8-ad része összesen 1761 forint 71 kr. becsárban az árverést elrendelte és hogy a fenn megjelölt ingatlanok az **1900 évi február hó 21-ik napján d. e. 9 órakor** Drassó községházánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is elfog adadni.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. 60 tcz. 40 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. november 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy annak az 1881. 60 tcz. 170 §-a értelmében a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék mint telekkvi hatóságtól.

Kelt Gyulafehérvárt 1899 évi szeptember hó 27-én

A kivonat hitelességét igazolja.

S i m ó B é l a, tkvi kiadó.

PÜSPÖKI LYCEUMI KÖNYVNYOMDA KÖNYVKÖTESZETI OSZTÁLYA

GYULAFEHÉRVÁRT.

Tisztelt Czim!

Régóta hangoztatott általános óhajnak tettünk eleget, midőn könyvnyomtató műintézetünket egy minden részleteiben új és számos géppel felszerelt

könyvkötészeti osztálylyal

bővítettük ki.

Midőn ezen nagy áldozatokkal berendezett ágát vállalatunknak becses figyelmébe ajánljuk, egyben bátorkodunk tisztelettel értesíteni, hogy könyvkötészeti osztályunk a saját kiadványaink elkészítésén kívül elfogad a közönség köréből jövő és minden a könyvkötés szakmájába vágó munkálatokat is, nevezetesen **protokollumok, mappák, index és fasciculus táblák, könyvtári és iskolai könyvek kötését, albumok, disszunkák és hási pipere tárgyak** elkészítését stb. stb.

Könyvkötő műhelyünket tapasztalt szakember kezeli, kinek kiváló gyakorlottsága teljes biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a n. érd. közönség legfokozottabb igényei is kielégítve lesznek.

Főelvünk különben az, hogy t. munkaadóink megelégedését úgy a munkák csinos kiállításával, mint a lehető leggyorsabb kiszolgálással és olcsó árainkkal kiérdemeljük.

Könyvnyomtató műintézetünk iránt sok éven át tanúsított nagybecsű támogatását vállalatunk ezen osztálya számára is kérve, vagyunk

teljes tisztelettel

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

Gyulafehérvárt.

Mindenütt kapható.

Kalodont.

Legjobbnek elismert fogtisztítószer.

Nyilvános köszönet

Wilhelm Ferencz neunkirchbeni gyógyszerész urnak, a rheuma elleni és a rendetlen vérkeringést megakadályozó vértisztító thea feltalálójának.

Vértisztító, köszvény és rheumatismus ellen.

Ha én itt a nyilvánosság elé lépek, azért teszem mert először bizonyos kötelességet érzek leróni, Vilhelm Ferencz neunkirchbeni gyógyszerész iránt, legbensőbb köszönetemet nyilvánítani szolgálatáért, a mennyiben vértisztító theájával megszüntette az én fájdalmas rheumatikus szenvedéseimet, azután, a másikat, hogy ezen iszonyatos baj másoknál is elmaradjon, ezen jeles theára másokat is figyelmessé tegyek. Én nem vagyok képes, ama maró fájdalmakat leírni, a melyet én minden idő változáskor tagjaimban éreztem, s nem tudom elmondani azt az iszonyú sok kurát, a melyet én bajom elhárítása végett hiába használtam. Átmatlapul hánykolódtam ágyamban hosszú éjszakákon keresztül, étvágyom napról, napra láthatólag csökkent, egészen lesóványodtam, egész testi erőmet elvesztém. E jeles theának alig négy heti használata után minden fájdalom megszűnt, s most is mintán bat hét óta nem használtam, testi jólétem s egészségem egészen helyreállott. Szilárd meggyőződés az, hogy a ki hasonló bajban eme theát használja, az örökké áldani fogja, ezen gyógyító theának nemes feltalálóját ép úgy mint én.

Legmélyebb hálával és tisztelettel
Butschin Streffe grófnő
ezredesné.

Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszser ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyákorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszser, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerertárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza. RICHTER F. AD. és társa, RUDOLSTADT cs. és kir. udvari szállítók.

A boldog aggkor.

— Szentesi levelezőnkől. —

Az élet rendes körülményei között, örömet s boldogságot inkább érez a gyermek, kinek játéknál egyéb gondja nincs, mint akár az ifju, ki szomjuboza keresi korának örömeit vagy akár a férfi, ki munkáját szereti s annak gyümölcseit élvezi. Leginkább sajnálatra méltó bizonyára az, ki elérve az aggkort szeretttinek ragaszkodásában is csak akkor gyönyörködhetik, ha egészséges. Valóban különösen ebben a korban olyan kincs az egészség, melyre ugyan jól kell vigyázni. Ha valamely eset folytán elvesztjük egészségünket, mily boldogság, ha újra föltalálhatjuk s mily megnyugvás az élet még hátralevő napjaira. Vigyáznunk kell, hogy egészségünk nagy rázkodtatásnak ne legyen kitéve; a legfontosabb elővigyázati rendszabály az, hogy vértünk tisztaságát, erejét megőrizzük. Csak akkor tudunk a betegségeknek ellentállni, melyeknek nagy hatalmuk van az elgyengült szervezeten. Csak a vér ereje biztosíthat, egészségnek aggkort gyengesség nélkül. A bánat, szomorúság, mely mindenkinél sorsa, nem győz le oly gyorsan s könnyebben elviselhetővé teszi a lelki és testi szenvedéseket. A vérnek egy hatalmas helyreállítója bámulatos eredményt ér el gyermeknél, ifjunál és öregeknél. Elmondjuk Berényi Istvánné urhölgy (Szentesi) esetét, ki oly nagy korban is vissza tudta nyerni virágzó egészségét.

Jóllehet előrehaladott koru vagyok — írja — a Pink-pilulákat olyan eredménnyel alkalmaztam, a minőt hatvan éves korom mellett már igazán nem reméltem. Ma igen jól érzem magam és boldog vagyok, hogy önt fölhatalmazhatom soraim közlésére.

A Pink-pilulák, mint a vér legjobb helyreállító minden a vér gyengesége által létrejött betegséget a legnagyobb sikerrel gyógyítanak. Ilyen a vérszegénység, a sárgaság, idegbetegségek, gyomor- és bélbajok, reuma és izomgyengeség. A Pink-pilulák kaphatók Magyarországon a legtöbb gyógyszerertárban. Egy doboz ára 1 frt 75 kr. és hat doboz 9 frt. Magyarország főraktár: Török József gyógyszerertárban, Budapest, Király-utca 12.

Sz. 793—1900.

árv.

Arverési hirdetmény.

Alsófehérvármegye árvaszéke részéről ezennel közhirre tétetik, hogy a néhai Teleki József örökösei tulajdonát képező s Alvincz községben, valamint annak határán fekvő összes ingatlan vagyona a beadott gyámi és vagyonkezelő gondnoki javaslatok alapján 1900. év február hó 12-én délelőtt 9 órakor ezen árvaszék hivatalos helyiségében önkéntes árverés útján nyilvánosan el fog adatni, az eladás nem sikerülése esetén pedig nyilvános árverésen haszonbérbe fog adatni.

Az eladási valamint a haszonbérleti árverési feltételek ezen árvaszék, valamint Alvincz község előljárósága irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Alsófehérvármegye árvaszékének

Nagy-Enyeden, 1900. január hó 26-án tartott üléséből.

Tóth Miklós,
elnök.

Szám 832—1899.

Arverési hirdetmény.

Alóltit kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. tez. 102. §. értelmében ezennel közbirre teszi, hogy a gyulafehérvári kir. járásbírósa 1899 V. 1029 számú kiküldött végzése által gyulafehérvári dr. Mayer Odön ügyvéd által képviselt a.-m.-váradjai Glück Adolf végrehajtató javára Biska Jozsiv kuttalvi lakos ellen 210 frt tőke és egyéb törvényes járuléka követeles erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bíróilag IX. 20 1899. lefoglalt és 631 fitra becsült, melyek részben első sorban ezen követeles kielégítésére, és részben felül foglalásképen foglaltattak le, n. m. 100 litervéka tiszta buza, többféle pincze-edények, 2 hámas lószarvas marhák, gazdasági eszközök, 12,000 drb. égett téglá, 4 szekér széná, 5 szekér szalma ezen irat, hól álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a V. 1029/3—1899 sz. kiküldést rendelő végzés folytán helyszínén vagyis Kuttalva községében Biska Jozsiv lakása előtt leendő eszközlé-

sére 1900-ik év február hó 19-ik napjának délután 3 órája újból kataridóul kitézet k és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. tez. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Felbivitnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételarából a végrehajtató követelesét megelőző kielégítéshez tartanak jogot, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alóltit kiküldöttnél vagy írásban beadni vagy pedig szóval bejelenteni, mivel különben joguk nem fog tekintetbe vétetni.

A törvényes határidő ezen hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számított.

Az elárverezendő ingóságok vételára 1881. év LX. tez. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizendő.

Kelt Gyulafehérvárt, 1900-ik év január hó 26-ik napján.

Csia Lázár, kir. bir. végrehajtó.

Kathreiner

csak valódi az ismert

Kathreiner-csomagokban!

Tehát soha sem nyitva, sem más megtévesztésre alkalmas utánzott csomagokban.

Kathreiner Kne'pp maláta kávéja

a legízletesebb, egyedül egészséges és egy szersmind a legjobb pótkávé a babkávéhoz.

Kathreiner Kneipp-maláta kávéja

előszeretettel és folyton növekvő eredménnyel élveztetik a családok százazreinel.

Kathreiner Kneipp-maláta kávéja

a babkávét, a hol annak élvezete, mint az egészségre káros, orvosilag eltiltatik, a legpompásabban helyettesíti!

Nyomatott Papp Györgynél Gyulafehérvárt.